

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 2400L
Tarih : 28.02.2023

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 27/02/2023 16:27
Sayı: E-120.10-1175191

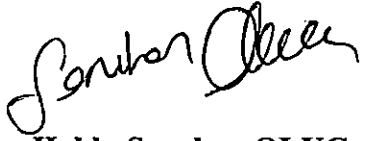

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Kahramanmaraş merkezli 7.7 ve 7.6 büyüklüğünde yaşanan ve telafisi imkansız ağır sonuçlara yol açan depremin büyük bir yapısal işlevsizlik, eksik önlemler ve hazırlıklar, koordinasyonsuzluk, organizasyonsuzluk, kamusal denetimsizlik, ihmal ve hukuksuzluklar, kimi kamu kurumlarının sorumsuz davranışları sonucunda çok ciddi can kayıplarına sebep olduğu tespit edilmiştir. Deprem gibi yıkıcı bir afete rağmen, acil müdahale için dahi karar alma mekanizmalarının merkezileşmesi sebebiyle, zamanında harekete geçilmemesi, ulaşım, iletişim ve kriz yönetim kanallarının kurulmaması veya aksaması ve birçok hayati sorunun çözümsüz bırakılmasındaki ihmal ve denetimsizliğin siyasi nedenlerinin ve sorumlularının ortaya çıkarılması ve tespiti amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince bir Meclis araştırması açılmasını teklif ve arz ederiz.

Meral Daniş BEŞTAŞ
HDP Grup Başkanvekili

Siirt Milletvekili

Hakkı Saruhan OLUÇ
HDP Grup Başkanvekili

İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Kahramanmaraş merkezli 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki iki deprem, Şanlıurfa, Gaziantep, Diyarbakır, Adana, Adıyaman, Osmaniye, Hatay, Kilis ve Malatya'da 18 binden fazla binanın çökmesine yol açmıştır. AFAD'ın 26.02.2023 tarihinde açıkladığı son verilere göre depremde 44 bin 374 insan yaşamını yitirmiştir. Enkaz arama ve kurtarma çalışmalarının geç başlaması, ekipman ve personel yetersizliğinden ötürü enkaz altında kalan birçok insan kurtarılamamış ve adeta ölüme terk edilmiştir. Yakınlarını, yaşam alanlarını, evlerini kaybeden insanlar ise büyük bir barınma krizi ile karşı karşıya bırakılmış, çadır ve ısınma gereksinimleri uzun süre ve tam olarak karşılanamamıştır.

Can kaybının bu denli yüksek olmasında, gerekli ve acil müdahalelerin zamanında yapılamamasında birçok kamu kurumunun doğrudan sorumluluğu ve ihmali bulunmaktadır.

- A. İmar affı bu ihmallerin en başında gelmektedir. Siyasi iktidar tarafından şimdiye dek 9 kez imar affı çıkarılmış, depremden etkilenen 10 ilde 294 bin 166 bina imar affından yararlanmıştır. 2018 yılında çıkarılan son imar affı ise denetimsizlikten yıkıcı sonuçlara yol açmıştır.
- B. 2001 yılında yürürlüğe giren Yapı Denetim Yasası'na dayanan ve binaların deprem yönetmeliğine uygun olup olmadığını denetleyen yapı denetim yetkisi; TMMOB gibi bağımsız kamu kurumlarından alınarak özel şirketlere devredilmiş, birçok inşaat firması kendi yapı denetim şirketini kurarak kendi kendini denetlemiştir.
- C. Yerel yönetimlerin ve belediyelerin yeterli denetimi yapmamaları, inşaat firmaları ve özel denetim firmaları ile iç içe geçen bir ilişkiler ağına oturmaları, bilimsel verileri dikkate almaksızın imar planları hazırlamaları büyük sorunlar yaratmıştır.
- D. Depremden önce AFAD tarafından 10 il için hazırlanan raporda, olası bir depreme müdahale için gerekli koordinasyonun olmadığını itiraf eden belirlemeler siyasi iktidar tarafından dikkate alınmamıştır. Yine AFAD gibi hayati öneme sahip bir kurum, liyakat esasına göre değil iktidarın 'atama' usulüyle ve siyasi tercihlere göre yönetilmiştir.
- E. Depremde enkaz altındakileri kurtaracak yeterli personele ve arama kurtarma ekipmanına sahip olmayan, enkaz başında yakınlarını bekleyen insanlara günlerce çadır bile ulaştıramayan iktidar; 2003-2022 yılları arasında topladığı ve yaklaşık 40 milyar dolara ulaşan deprem vergisinin duble yollara, havalimanlarına kullanıldığını açıklamıştır.

- F. 2022 yılında, deprem ve doğal afetleri önlemek için hazırlanan programlara ise kamu bütçesinin yalnızca % 0.5'i ayrılmıştır. Bu tablo deprem riskini azaltmak, denetim yapmak ve önlem almakla doğrudan sorumlu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, AFAD-İçişleri Bakanlığı ve ilgili yerel idarelerin ve belediyelerin sorumsuzluğunun eseridir. Bakanlık; ruhsatları, imar planlarını ve bölgesel yerleşmeyi takip ederek bütüncül bir denetim sağlayamamıştır.
- G. Depremde yalnızca yerleşim alanları ve binalar değil, hastaneler, yurtlar, yollar ve köprüler de yıkılmış veya hasar görmüşlerdir. Hasar gören veya yıkılan yerlerden sorumlu olan kamu idarelerinin de doğrudan ihmali bulunmaktadır. Örneğin; STK'lardan ve Hava Kuvvetleri'nden yapılan tüm uyarılara rağmen inşa edilen Hatay Havalimanı ve bazı karayolları kullanılamaz hale geldiği için, arama ve kurtarma ekiplerinin ve diğer ülkelerden gelen ekiplerin bölgeye ulaşması üçüncü günü bulmuştur.
- H. Depremden sonra acil müdahaleye, merkezi talimat beklendiği için geç başlanmıştır. Sivil toplumun ve yerel yönetimlerin müdahaleleri ise ilk 48 saat boyunca bürokratik engellere takılmıştır. Yine; büyük bir acil müdahale kapasitesi olan ordu ve madenciler yeterince mobilize edilmemiş, arama-kurtarma çalışmalarına katılmaları sınırlandırılmıştır.
- İ. Bunların yanı sıra; ulaşım ve iletişime en çok ihtiyacın olduğu saatlerde internet ve telefon hatları kesilmiş, bu alandaki Bakanlığın da hazırlıksız olduğu açığa çıkmıştır. Enkaz altında bulunanlar başta olmak üzere; depremzedeler yakınlarıyla ve arama kurtarma ekipleriyle haberleşememiştir. Yine iktidar tarafından, BTK eliyle depremin en kritik saatlerinde; enkaz altından kurtarma ve yardım çağrılarının yapıldığı Twitter'a erişim kısıtlaması getirilmiştir.

Temel sorumluluk ve Yürütme erki Bakanlıklar düzeyinde olmasına rağmen, karar alma mekanizmasının tekleşmesi sonucunda; kamu kurumları hem deprem öncesinde hem de sonrasında; yetersiz, hareket edemeyen, koordine olamayan, denetim yapamayan, acil müdahale için talimat bekleyen işlevsiz yapılara dönüştürülmüştür.

Daha sayılamayan birçok sebeple; 44 bin 374 insanın yaşam hakkının ihlaline ve çok boyutlu insani krizlere yol açılan ve milyonlarca insana tarifsiz acılar yaşatılan bu afette; tüm kamusal ve siyasal sorumluların ve tüm diğer faillerin yargı önüne çıkarılması; kasten ve ihmali olarak

yapılan tüm önlem ve denetim eksikliklerinin tespiti ve karar almanın merkezileşmesinin
yaraştığı ağır tahribatların ortaya çıkarılması amacıyla Meclis araştırması açılması elzemdir.